

Eilhard Lubin   Jonas Vinitor

**Disputationum De Veritate Religionis Christianae, Ex P. Mornaei, De Eadem Libro
: Undecima, Quod Philosophi Agnorint Dei Providentiam, Quae Inter Fortunam Et
Fatum Medium Tenet**

Rostochii: Reusnerus, 1602

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn756646367>

Druck   Freier Zugang

R. U. theol.
Lubinus, Eilh.
d'isp. de veritate relig.
christianae 1-24.
1602:03.
1601-1602

Contenta:

- ① Frid. Crüsius, De veritate religionis christianae I 1601
- ② Dac. Rezzius, De ver. rel. chr. II 1601
- ③ Hart. Kalleruordius, De ver. rel. chr. III 1601
- ④ Joh. Burselius, De ver. rel. chr. IV 1601
- ⑤ Abr. Dautrot, De ver. rel. chr. V 1601
- ⑥ Joh. Frisius, De ver. rel. chr. VI 1601
- ⑦ Pet. Boethius, De ver. rel. chr. VII 1601
- ⑧ Boc. Hagius, De ver. rel. chr. VIII 1601
- ⑨ Dan. Nicolai, De ver. rel. chr. IX 1601
- ⑩ Joh. Wataham, De ver. rel. chr. X 1602
- ⑪ Joen. Vintor, De ver. rel. chr. XI 1602
- ⑫ Werner. Fabricius, De ver. rel. chr. XII 1602
- ⑬ Paul. Fickius, De ver. rel. chr. XIII 1602
- ⑭ Frid. Crüsius, De ver. rel. chr. XIV 1602
- ⑮ Dac. Rezzius, De ver. rel. chr. XV 1602
- ⑯ Hart. Kalleruordius, De ver. rel. chr. XVI 1602
- ⑰ Joh. Burselius, De ver. rel. chr. XVII 1602
- ⑱ Werner. Fabricius, De ver. rel. chr. XVIII 1602
- ⑲ Joh. Frisius, De ver. rel. chr. XIX 1602
- ⑳ Pet. Boethius, De ver. rel. chr. XX 1602
- ㉑ Dan. Nicolai, De ver. rel. chr. XXI 1602
- ㉒ Joh. Wataham, De ver. rel. chr. XXII 1602
- ㉓ Joen. Vintor, De ver. rel. chr. XXIII 1602
- ㉔ Paul. Fickius, De ver. rel. chr. XXIV 1602

Rostock an. 1602 —

Disputationum
DE VERITATE
RELIGIONIS

CHRISTIANÆ,
EX P. MORNÆI, DE
EADEM LIBRO,

Vndecima,

QVOD PHILOSOPHI AGNO-
RINT DEI PROVIDENTIAM, QVÆ IN-
TER FORTVNAM ET FATVM
MEDIVM TENET.

Quam

DEO DVCE ET AVSPICE
P R A E S I D E
EILHARDO LVBINO,

*In alma Rosarum Academia defen-
dere conabitur*

JONAS VINITOR Verdensis.

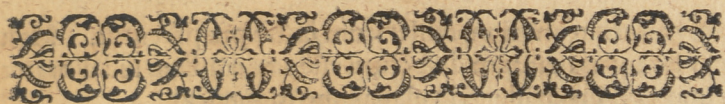
Hora & loco consueto.

ROSTOCHII
Exprimebat Christophorus Reusnerus,
ANNO M. D. CII.

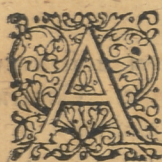

ΕΥΝ ΘΕΩ.

DISPUTATIO VNDECIMA.

QVOD PHILOSOPHI
AGNORINT DEI PROVIDENTIAM,
QVÆ INTER FORTVNAM ET FATVM
MEDIVM TENET.

I.

D Philosophos quod spectet, quisquis inter illos
Mundum creatum agnovit, creationis Corollarium
etiam Providentiam DEI agnovit. Quin etiam
non defuerunt, qui creationem negare ausi, Provi-
dentiam, adeo perspicuam negare erubuerint.

II.

Hermes disertissimè, tum ex mundi, tum ex hominis totius
& partium creatione providentiam DEI demonstrat. Corru-
ptionem vero rerum & Malum non creatori imputandum esse,
sed materiæ esse consequens, ex quâ quicquid creatum sit, crea-
tori adæquari nequeat.

III.

Plato cum potentiam sapientiam, & bonitatem in Deo æ-
qualem esse dicit, providentiam evidenter demonstrat, quâ o-
mnia ob hominem, homo autem ob Deum factus sit. Qui au-
tem per potentiam suam omnia ad se dirigere potuit, per ean-
dem etiam omnia ad se potest deducere. Ideas etiam rerum
citra providentiam, non conservari demonstrat.

IV.

Plotinus de Providentia integris libris conscriptis demon-
stravit eam etiam esse in minimis. Malis omnia prospera in ma-
lum, Bonis omnia adversa in bonum cedere, quibus ad victo-
riam

A 2

riam

riam malorum omnium athletarum instar præparentur. Malum vero bonorum tantum defectum esse, non à Deo sed à materiâ, in quo D E I providentia vel maximè innotescat.

V.

Porphyrius curiosas & blasphemias de arcanâ & impervestigabili D E I providentiâ quæstiones damnat, cum mens humana ad Deum penetrare nequeat, cui jure, quam etiam regibus indulgemus, dispositiõ sui regni sit relinquenda.

VI.

Ceterum Deum omnia sapientissimè ad universi harmoniam dirigere, etiam singula gubernare, & conservare. Qui, ut medicus in salutem totius corporis, quædam membra interdum amputat, interdum amburit; sic ad universi curationem quasdam partes avelli & mori sinat.

VII.

Synesius Platonius bonos ærumnis hîc præmi adfirmat, ut à mundo ad Deum cogitationes avertere discant. Contra prosperitatibus malos vexari & fascinari, & à Deo abduci.

VIII.

Hierocles providentiam D E I in omnibus disertissimè asserit, quam quod comprehendere non possumus ignorantia humanæ deberi.

IX.

Aristoteles, licet perplexus videatur, tamen cum docet mundum à Deo tanquam à fine dependere, providentiam satis inquit, quâ mundus ad Deum tanquam finem suum revocetur: cumque alibi doceat, singula ad suum, omnia ad etiam irrationalia ad universalem finem tendere, satis indicat illa à summa mente regi. Quid? quod de providentiâ dubitantibus, non verbis sed verberibus respondendum esse censuerit.

X.

Theophrastus ut omnium creationem, sic etiam omnium gubernationem asseruit. Aphrodisæus Deum omnium etiam minutissimarum rerum curam gerere & velle & posse demonstrat.

Idem

XI.

Idem sentit Plutarchus, Seneca, Epictetus, etiam hâc de re gravissimis libris conscriptis. Quin etiam Apollo Diabolus ipse hoc suis oraculis confirmat, Deum nihil latere, & omnibus providere.

XII.

Populi autem toto orbe diffusi quid senserint de Providentia Poetæ Græci & Latini quorum multa in hanc sententiam egregiè dicta exstant, indicarunt satis. Quod etiam gentes omnes naturaliter religionem aliquam observant, Deum in malis invocant, satis indicat providentiæ cognitionem hominibus ratione utentibus prorsus esse naturalem.

XIII.

Quod quidam de Fortunâ aut casu obijciunt rectè sentientibus ridiculum est. Si enim per fortunam defectum vel absentiam causæ efficientis aut finalis intelligant, vel ut Poetæ fabulantur cæcam volubilem & inconstantem, nescio quam, Deam, absurdissima proferunt, cum ratus ordo in mundo per certam, aliquam causam necessario conservetur, & ad certum finem dirigatur.

XIII.

Sin, ut Proclus, divinam quandam potestatem occultam, causas longè diffitas ad unum finem occultè copulantes, rectè cum sanioribus sentiunt, & Deum aliò tantum fortunæ nomine, appellatione ex ignorantia humanâ natâ, quâ sublatâ tolleretur etiam fortunæ nomen, appellant.

XV.

Nam & in actionibus hominum quæ prudentiores parentes & domini consilio fecerunt, pueri & servi casu sæpe factum arbitrantur: quanto magis cæcitati & ignorantie nostræ casu facta videbuntur, quæ Deus facit consilio & providentia singulari.

XVI.

Cum etiam homines remotissimas causas prudentia sua copulare possint ad unum finem, e. g. ad cibi coctionem scilicet ex quo ignem excutiant, quo igne aquam calfaciunt, quâ concoquant cibum: quis furor est de Deo hoc negare velle, qui quæ-

cunque suâ providentiâ copulat: , ex nihilo omnia creavit.

XVII.

Nec audiendi rigidiores illi, qui cum audiunt omnia etiam fortuita à Deo ad certum finem dirigi, & à decreto Dei non posse deflectere, omnia necessario fieri arbitrantur, etiam actiones liberas, & arbitrarias.

XVIII.

Quamvis enim homo liberâ suâ voluntate DEI voluntati possit resistere, non tamen eâdem voluntate divinæ voluntatis cursum, quâ regitur etiam mala voluntas hominis, potest impedire. Potuit enim Cyrus ambitione suâ Dei voluntatem offendere, ceterum finem illum bonum ad quem ambitio Cyri mala à Deo dirigebatur, liberationem Israelis impedire non potuit.

XIX.

Vt enim primus motus omnes inferiores orbes secum rapit unicuique interim suum proprium motum relinquens, unde pulcherrima illa constellationum in cælo varietas: Sic suprema illa Dei voluntas, omnes hominum voluntates ad suum finem dirigit, nullam interim cogens, sed unamquamque suæ naturæ relinquens, sive illa mobilis sive immobilis sit, sive sensibilis sit, sive rationalis, sive naturalis, sive voluntaria, unde admirabilis illa omnium in mundo varietas, divinæ providentiæ quasi sub materia.

XX.

Quo autem quæque res liberior hoc Dei providentis gloria & potentia major, cum voluntas etiam mala suis adfectibus acta, Voluntati Dei renitens nihilominus ad finem à Deo constitutum imprudens & nescia perducatur.

XXI.

Minor autem potentia & gloria Dei videretur, si Deus voluntates omnes cogèret, & quasi ad remum alligatas teneret, quæ quo arctius tenerentur hoc angustior putaretur potentia Dei metuentis quasi ne solverentur.

XXII.

Rursus cum omnibus sua libertas (de actionibus humanis loquor, quæ sensibus & rationi humanæ proportionantur, non de salutis via, ad quam humana ratio & voluntas manca est) relinquatur,

quatur, ni superior omnes gubernet, diversi in rebus fines, ruinae,
& ordinis distractio erit.

XXIII.

Deus ergo in nostra libertate potentiam providentiae suae manifestat, dum ut licentiam tollat, omnia ad suam voluntatem flectit. Ut venator cani suum cuique appetitum relinquit, qui tamen venatori serviunt: dux exercitus suum cuique militi adfectum honorem, emulationem, avaritiam, relinquit, qui tamen omnes ducis victoriae militant.

XXIV.

Quamvis autem nemo possit aliter agere, quam Deus, qui praesenter omnia intuetur, fieri providet: interea tamen nullam rebus necessitatem addit. Vider enim necessaria necessitudo, naturalia naturaliter, libera liberè agere. Ut & nos homines cum praesenter quid fieri videmus necessarium jam est, licet alio atque alio motu fiat, solem oriri necessario, è glande quercum nasci naturaliter, homines deliberare, voluntariè.

XXV.

Statuit enim ille causas primas, secundas, tertias, quartas, easque ita connexit, ut ex primis intermedijs, ultimis, inter quas & voluntates humanae, suam ille voluntatem extruat. Ut in historia Iosephi odium fratrum, libidinem feminae, anxietatem regis, ad Israelis & filiorum salutem direxit.

XXVI.

Denique apud Deum necessaria sunt, quae in rebus ipsis contingunt. Deus enim hominem naturaliter & voluntariè agere ab aeterno intuetur, ita tamen ut hominis voluntatem sibi subjectam habeat, nec tamen cogat.

XXVII.

Sic ergo voluntas Dei & Providentia inter fortunam Epicuri & fatum Chrysippi, inter casum & necessitatem, inter licentiam & servitutem perambulat, quae suum cuique motum relinquens nihilominus omnia ad suum finem accommodat.

XXVIII.

Astrologi quidam, qui ex necessaria caeli revolutione, cui omnia, vitam, actiones, & mores hominum subijciunt, fatalem omnium

omnium necessitatem exstruunt, ut impij & alogi, à Mirandulano
profligati, responfionem non mereantur.

XXIX.

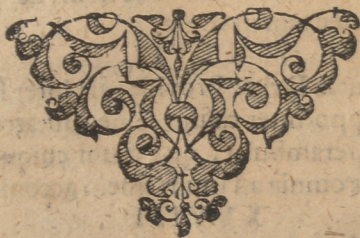
Constat ergo Deum summum Ens, omnia creasse & guber-
nare, cujus providentia in confusione inferiorum vel maxime re-
fulget, in quibus bonis omnia bona, malis mala, peccata etiam ad
DEI gloriam revocantur.

XXX.

Providentiam autem si non cognoscimus nostræ ignoran-
tiæ imputemus, fortunam & fatum rebus mundanis excluden-
tes, vel ad primam omnium causam DEVM sobriè referentes.
Cui æterna laus & gratia. Amen.

AXIOMATA.

1. *Qui creationem negat, providentiam etiam negat.*
2. *Ad finem nihil, nisi creatum refertur,*
3. *Corruptio omnis Materia consequens est.*
4. *Providentiam esse scire, homini naturale est.*
5. *Nemo potest aliter agere, atq. Deus ab æterno intuetur.*
6. *Dei inspectio suam cuiq. agenti naturam relinquit.*
7. *Astrologicum fatum, vanum & ridiculum.*
8. *Fortuna vanum imprudentia nomen est.*

4 10 1056

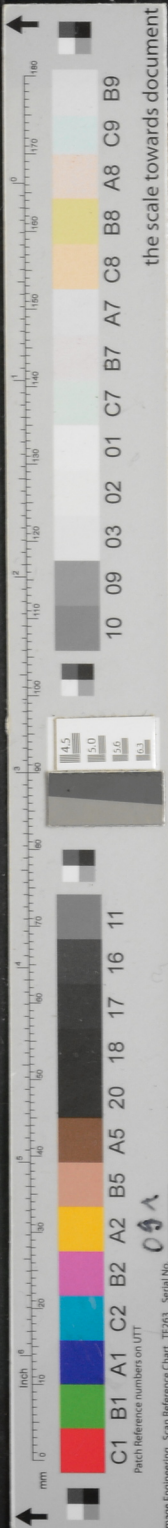

ortis fuisse, non, ne crimen detegant, sed ne vir-
ant, ne ipsi quidem hostes Christianorum ne-

tionem illam repentinam, quā Deorum cultus
nt, ad constellationem referunt, quā mundum
z pro diversis cæli imaginibus singulos Plane-
ominari supponunt, quæ vesanorum hominum
Syro satis refutata sit, seq; ipsam explodat re-

climatibus tot regiones, urbes, oppida, familiæ,
imis sæpe religionibus inbuti, quī insaniā suam
Cumq; Planeta climatis religionis Iudaicæ
ligio in totum orbem disseminata est, proprio

as Planetarum conjunctiones Religiones facere
i conjunctiones tantum, alij Iovem tantum, alij Io-
♂ Chaldaicam, cum ☉ Aegyptiam, cum ♂ Mahu-
a, cum ♃ Antichristianam, Addunt a. magnas medias
interq; se de religionis domo variè contendunt (quæ
ex fio) prius inter se insulsi & insani conveniant, an-
postulent.

es à conjunctione Stellarum dependent, cur cum illis
io Christiana tantæ sit durationis, tamq; latè pateat,
nativitatis tempore talem conjunctionem. quod ne-
x Astrologorum somnio sex esse possint Religiones
in una familiā.

nde Religionis Thema erigere debeant à fine eius
ius, quæ oritur aut deniq; legislatoris ipsius Iesu ge-
ptias suas Christianis intolerabiles satis impiè pro-

s hominis Genesi Religio, hoc est tot naturæ, regio-
j, Dæmones, affectus animi & mentis, cum vel ipso
on cogant, cum etiam in singulis regionibus aliquis
t.

contemplationum vanitatem eventus ipse manife-
stianam 360. annos duraturam dixerunt, quam Al-
extendebat, Abraham Iudæus ad 1464, &, suo more

isti per Magiam facta esse contendunt exemplo Si-
ryanæi, Appulei Madaurenfis. Cum Simon vel eo
is sit, Iesu divinitati concesserit. Et cuius Diabolica
rejeta & cum ipso extincta est.

Apol-